

kirkeligt set | Pinsen er festen for det almene præstedømme

AF JAKOB EGERIS THORSEN



DEN LANGE, glade og gule påsketid nærmer sig sin ende, for i morgen er det pinsen! Pinsen er her hos os en sommerbebuder og falder sammen med glæden over lyse aftner, varmere dage, udeliv, grillmad og rosévin.

Pinsen er også kirkens fødselsdag og en tilbagevendende anledning til, at vi hver især på ny lader os overstrømme af evangeliets glæde. I gudstjenestens læsninger i morgen hører vi, hvordan de første kristne på denne dag blev overvældet af Helligånden, talte i tunger og var så glade, at de virkede berusede. Endelig blev de i stand til at fortælle om verden om frelsen i Kristus. På alverdens sprog endda. Det fejres hvert år på ny.

Pinsen kan derfor med rette betegnes som festen for det almene præstedømme, hvor vi almindelige troende bliver udrustede til i glæde at tjene Gud og i ord og gerning at bære vidnesbyrd om vores tro. I forlængelse heraf giver det også god mening forståelsesmæssigt at knytte konfirmationen tættere sammen med både pinsen og tanken om det almene præstedømme. Mere herom nedenfor, først tilbage til morgendagens højtid.

Som de fleste andre danskere har jeg nok lidt sværere ved at forholde mig til pinsen end til de andre store højtider, jul og påske. Den er mere uuhåndsgribelig og taler ikke julekrybbens eller korsfæstelsens tydelige sprog. I Danmark mangler pinsen krop, mad og traditioner, og Jan Lindhardts idé om at knytte festen sammen med spisning af en særlig pinsefisk var derfor et hæderligt forsøg på at rodfæste højtiden i kirkefolket. Men det lykkedes ikke at knytte fisk og pinsebevidsthed sammen.

Og for at være helt ærlig: En berusede åndsbåret glæde, der giver sig udslag i tungetale, er stadig noget fremmed for mig, særligt det med tungerne. Selvom jeg har bedrevet feltarbejde blandt pinsefolk og karismatiske katolikker i Latinamerika og dermed har mistet min instinktive berøringsangst over for ekstatiske højoktan kristendom med alt, hvad det indebærer af demonuddrivelsers, tungetale og åndshenrivelsers, så forbliver jeg et køligt nordisk gemyt, med hang til højkirkelige liturgier, gregoriansk sang og danske salmer.

Ikke desto mindre er pinsevækkelsen en vigtig påmindelse til både protestanter og katolikker om, at vi i den vestlige kirke og teologi i modsætning til i den ortodokse kirke igennem århundreder har negligeret Helligånden og i for høj grad har fokuseret helt eksklusivt på korsteologi.

I de seneste halvtreds år har vi endvidere bekymret gransket kirkens væsen, rolle og relevans i et stadigt mere seku-



ILLUSTRATION: SØREN ROSDAL

lariseret samfund, der helst vil glemme kristendommen eller nøjes med at bruge den som en kulturel identitetsmarker eller et uforpligtende rum for individuel eksistentiel refleksion.

Heroverfor repræsenterer pinsens helligåndsfest en ukontrollerbar, men samlende og opbyggelig vildskab, der, hvis vi lytter og giver den lov, rusker op i os som enkeltindivider og institutioner og glædeligt minder os om det væsentlige: at Guds frelsesvæk med Kristi opstandelse netop nu er i fuld udfoldelse og at vi alle er kaldede til at deltage heri.

Det er derfor, jeg mener, at vi med fordel og på tværs af kirkesamfund kan fejre pinsen som det almene præstedømmes fest og i forlængelse heraf se konfirmationen som den højtidelige markering af samme. I en pietistisk tradition blev konfirmationen ofte forstået som det unge menneskes personlige bekræftelse af dåbsforholdet, hvilket kunne lægge et vist pres på konfirmanden: Troede man nu virkelig nok? Men også i

konfirmationen er vi, ligesom i kirkens sakramenter, i en modtagende rolle. Den er en tilsigelse af Guds nåde, der ikke beror på vores egen præstation. Det må næsten betragtes som et udtryk for forsynet, at konfirmationer i Danmark traditionelt er blevet fejret i den sene påsketid og omkring pinsen. Det gør det oplagt også forståelsesmæssigt at knytte dem tættere til hinanden.

I min egen katolske kirke er firmelsen (konfirmationen) et selvstændigt sakramente og har – hvis man kigger nærmere efter – en slående lighed med præstevielsen. Ved brug af olie besegles man endnu en gang med Helligånden og indvies dermed, om man så må sige, til det almene præstedømmes tjeneste. Hvor dåben er den personlige påske, bliver konfirmationen den personlige pinse, der rusker os til myndigt kristenliv. Det er et aspekt, som med fordel kunne understreges mere og stærkere.

Pinsen er en velvalgt anledning til, at alle kristne tilslutter sig den gamle bøn:

”Kom, Helligånd, og forny jordens skikkelse!“. Helligånden er nemlig fornyelsens, overraskelsens og mangfoldighedens ånd, der rusker og rusker kirken til nyt liv. Den er ikke en ånd, der splitter og nedbryder, men som tværtimod forner og forbinder Guds kirke og os i den.

I Danmark har vi verdens laveste kirkegang, og kristendommen betyder alt for lidt for mange af de døbte. Vi har brug for fornyelse, og en sådan fornyelse kommer ikke uden en kraftig rehabilitering og bevidstgørelse om det almene præstedømme. Det bør derfor understreges, at pinsen er dette præstedømmes fest, og at vi i konfirmationen netop markerer den gave og opgave, som dette er og indebærer:

Veni Sancte Spiritus!

Kirkeligt set skrives på skift af lektor i diakoni Jakob Egeris Thorsen, sognepræst Jens Ole Christensen, forfatter, sociolog og kirkeordfører Henrik Dahl (LA), sognepræst Lars Gustav Lindhardt og sognepræst Marie Høgh.

teologisk tanke

”Farer jeg op til himlen, da er du dér; reder jeg leje i dødsriget, så er du dér. Al flugt fra Gud er en flugt til Gud, den uundgåelige.”

P.G. LINDHARDT (1910-1988), DANSK TEOLOG

” Pinsen er en velvalgt anledning til, at alle kristne tilslutter sig den gamle bøn: ”Kom, Helligånd, og forny jordens skikkelse!”.

pinsekronik Et sted at lære at være kirke på pinselig vis er på plejehjemmet blandt mennesker, som i forskellig grad er ramt af demens. At fejre gudstjeneste med dem er som at spille musik, og det minder os om, at ånden blæser, hvorhen den vil

Plejehjemmet lærer os, hvad pinse er

KRISTELIGT DAGBLADS PINSEKRONIK 22. MAJ 2021



AF CÆCILIE JESSEN Sognepræst, Vestermarie-Nylarsker Pastorat, Bornholm

”JEG HAR KØBT BALLONER,” udbød jeg i telefonen. ”Til børnegudstjenesten!” ”Hvad skal I bruge dem til?”, spurgte den gamle præst, som jeg ofte vender det ene og det andet med.

”Til at puste dem op – til at fortælle og vise børnene, at luften – altså ånden – er usynlig, men når noget bliver fyldt af ånden – altså luften – kan vi godt se, at det er fyldt af luft – altså ånd,” forklarede jeg.

”Men hvad så, hvis luften siver ud af dem?”, spurgte den gamle præst. ”Ligesom i Peter Plys-fortællingen, hvor Grisling får en ballon at gå afsted med, men da de når frem, er den som en slatten karklud?”.

Ja, hvad så egentlig, hvis luften – altså ånden – siver ud af det hele? Det er måske det lidt omvendte, lidt Æsel-agtige spørgsmål at stille her til pinsen, hvor alt gerne skal strutte af fremtidstro og virkelyst og en fornemmelse af, at alt åbner sig. Et lidt nedslående spørgsmål til den begejstrede, unge præst, der har fundet en snurrig måde at fænge børnenes forestillingssevne og legelyst på. Men det er ikke desto mindre et godt spørgsmål – for hvis kirken kan fyldes af ånd, kan den vel også tømmes for den? Eller bare måske sive lidt?

ET STED AT LÆRE at være kirke på pinselig vis er på plejehjemmet. Der, hvor der bor mennesker, som i forskellig grad er ramt af demenssygdomme. At fejre gudstjeneste dér, med dem, er som at spille musik.

Dagene med en demenssygdom kan være så forskellige. Og det udvikler sig

” Kirkens sande væsen og dermed vores identitet som kristne ligger i søndagsgalskaben, i alt det, der er anderledes end verden.

fra måned til måned – hvem der kan hvad, hvem der deltager, hvem der lytter stille, hvem der ikke har lyst til at være med – hvem der har. Det er et åbent rum, fordi ingen helt på forhånd ved, hvad der skal ske. Nok er rammerne sat – salmer, tekstvalg, udvalgte ord, noget at se på eller sansse – men nogle gange må det hele kastes overbord undervejs, fordi hele samspelet af de forsamlede mennesker i plejehjemmets dagligstue vil en anden vej.

Det er svært at sætte præcise ord på, hvad der sker, for det er ikke lærebogsagtigt, at når det sker, må man gøre det. Det er heller ikke den enkelte persons ageren, der afgør det. Det er noget ”interpersonelt”, mellem de forsamlede, i relation til hinanden? Eller er det simpelthen noget i mellemrummene, noget, der bevæger sig mellem os, som vi ikke – virkelig ikke – er herrer over? Altså: ånden?

At fejre gudstjeneste der på plejehjemmet er som at spille musik, fordi der nogle gange skal fares frem i dynamik og tempo, og nogle gange skal det gå ganske tyst – men altid skal der lyttes og ses. Til de andre og til dirigenten.

På et andet plejehjem fejrer vi slet ikke gudstjeneste, ikke i nogen umiddelbart genkendelig form, i hvert fald. Der åbner vi bare rum. En salmebog, en genstand taget med fra præsteværelset. En samtale, der måske er helt banal eller slet og ret stille. Det er famlende og ikke på en overskudsagtig, falsk beskeden måde, for det føles ofte som at fejle: ikke at kunne nok, ikke at kunne give nok andet end bare at sidde.

Der er folk, der kommer og går, om sommeren er det i rygskuret, om vinteren i dagligstuen eller i lejlighederne – og så prøver jeg at finde et brudstykke af en liturgi – vi synger altid et par salmer, men oven i det: et Fadervor eller en velsignelse eller et bibelord. Med tryk på ”eller”, fordi det hele ikke skal komme væltende oven i hinanden, men må skubbe sig umærkeligt ind i sammenhængen som et vindpust eller et ånde- drag. Altid indledt af et spørgsmål om åndeligt samtykke: Skal vi? Vil du?

Det er kirke, fuld af ånd, fordi vi bevæges, både i betydningen at blive skubbet til og at blive rørt. Når der bliver åbnet rum, når vi træder tilbage og frasiger os styringen eller i hvert fald af finder os med at sidde i et slags orkester, får ånden friest spil. Og så alligevel må man vide, hvilket slags instrument man spiller – det er ikke bare åben intethed. Der må bag det åbne ligge en tillid til liturgien, sakramenterne, salmernes og bønnens kraft i mennesker.

For der er noget, som er svært ved ånd, og som kirken da også har kæmpet med siden den første pinsedag: Hvordan ved vi, at det er den ånd og ikke en anden? Den hellige ånd, ikke en eller anden naturkraft eller min egen vilje eller tidens esprit – eller en beruselse, som disciplenes fremmedsprogstalende åndfuldhed blev misforstået som.

Kirkens første forsøg på svar på spørgsmålet om Helligånden dukker op flere gange i de bibelske breve: Helligånden er den ånd, der bekender – den ånd, der får os til at kalde Gud for far og Jesus for frelser.

Det er hele kirkens kit, klisteret i mellemrummene, der får det til at hænge sammen: at der bekendes det absolut mærkværdige, at Gud skulle kunne være far. At det i øvrigt kan og skal siges højt på alle menneskehedsens sprog – det må oversættes, både til tid og sted, men det må siges. Og hvis den ikke falder let, bekendelsen, hvis man ikke lige synes, Ånden er over én, så må man bede om ordene eller sager bede om at kunne bede om ordene. Vente, ligesom apostlene gjorde det i Jerusaleem.

Det er bekendelsen – Åndens bekendelse i os, som mennesker og som kirke – vi som fællesskab med et godt, gammelt ord må forlade os på. Og når vi har konstateret, at kirken bekender Gud som Fader og Kristus som frelser og dermed er en sand, kristen kirke, så er vejen åbnet for, at vi kan trække os tilbage og give Ånden sit råderum. At vi kan lade rum åbne sig, være stille, puste balloner op og lade dem gå til vejrs.

Måske må der gives nogle pinselige håb for folkekirken. For at kirken ikke bare skal være en slatten karklud eller en flad ballon, men skal være fyldt og ledt af Ånden.

FØRST OG FREMMEST må kirken med Åndens bekendelse huske sig selv på, at den er kirke. Det må blæse gennem alle led – gennem alt der, der ligner verden, men sådan set ikke er verden: menighedsrådsmøder, kontorer med hævesænkeborde, it-supportere, arbejdspladsvurderinger, fagforeningsjargon, budgetlægninger. Langtidssygemeldinger, arbejdsprøvningsberammede

søndagsordet

Salmesangen konstituerer fællesskabet

Pinsedag Johannesevangeliet 14, 22-31

AF LEA SKOVSGAARD

ordet@k.dk



SIDEN JUL og frem til for få uger siden har det ikke været tilladt for os at synge sammen i kirkerne. Kirkekoret eller en enkelt sanger har sunget salmer, og orglet og prædikenen har fået mere plads. Selvom det var godt som menighed at kunne samles i kirken, tror jeg, de fleste har haft en følelse af, at der har manglet noget helt essentielt ved gudstjenesten. Der har manglet en del af den ånd, der får os til at føle os som et hele, når vi går i kirke sammen. Når vi synger sammen, trækker vi vejret i takt, og netop det giver os en forbundenhed og et fællesskab i troen. I den fælles bekendelse gennem salmerne oplever vi helt konkret, hvad det er, ånden skaber.

Pinsedag fejrer vi, at Helligånden sendes til os, og heldigvis kan vi få lov til gennem vores sang i kirkerne landet over at takke for det. Ånden forbinder os med hinanden og med Gud. Den er Guds åndedræt i os, og den gør troen til en flamme af håb og liv hos den enkelte. I Johannesevangeliet beskrives af Helligånden har Ånden også rollen som lærerester i vores liv. Jesus siger:

”Men Talsmanden, Helligånden, som faderen vil sende i mit navn, han skal lære jer alt og minde jer om alt, hvad jeg har sagt til jer.”

Helligånden er altså vores vejleder og retningsskaber, den oplyser sandheden og fører os, som med et kraftigt vindstød, i den rigtige retning. Men hvordan?

Det er i hvert fald det første spørgsmål, der melder sig for mig. Hvordan bliver Helligånden retningsskaber, og hvordan kan jeg være sikker på, at det er Guds ånd, der vejleder? Det spørgsmål må vi blive ved med at stille os selv, fordi det får os til hele tiden at vende tilbage til Bibelen, til Jesu ord, og det han lærte os med sit liv. Om vi er på rette vej, finder vi kun ud af ved at lade os vejlede af Guds Ord, og når vi gør det, er vi blevet lovet, at Helligånden vil hjælpe os på vej. Jesus lærte os meget med sit liv. Først og fremmest lærte han os, at individualitet og egoisme ikke er en vej til glæde og fred. Fællesskabet har vi derimod brug for som kristne, derfor skal vi gå til gudstjenesten sammen, synge sammen og glæde os sammen.

Søndagsordet skrives på skift af sognepræst i Vårde Morten Thaysen, sognepræst i Jægersborg Lea Skovsgaard, lektor, cand.theol. Leif Andersen og pastor emer. Lisbeth Smedegaard Andersen.